

кадрової безпеки та зроблено оцінку її стану в Управлінні Державного казначейства у м. Донецьку Головного управління Державного казначейства України при врахуванні загроз в його діяльності.

Ключові слова: кадрова безпека, загрози, кількісна оцінка, державна організація, показники, рух персоналу, плинність кадрів

РЕЗЮМЕ

Предложена процедура количественной оценки кадровой безопасности организации. Исследованы основные подходы к количественной оценке кадровой безопасности и предложена ее процедура для организации. Определены основные показатели кадровой безопасности и произведена оценка ее состояния в Управлении Государственного казначейства в г. Донецке Главного управления Государственного казначейства Украины при учете угроз в его деятельности.

Ключевые слова: кадровая безопасность, угрозы, количественная оценка, государственная организация, показатели, движение персонала, текучесть кадров

SUMMARY

A procedure for quantitative assessment of personnel security organization is proposed. The main approaches to quantitative evaluation of personnel security are researched and its organization procedure is suggested. The main indicators of personnel security are defined and an assessment of its condition at the Office of the State Treasury in Donetsk Main Directorate of the State Treasury of Ukraine taking into account the threats to its activities is made.

Keywords: Personnel Security, Threats, evaluation, budget organization, indicators, personnel movement, personnel turnover

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. И.Г.Чумарин. Планирование персонала с точки зрения кадровой безопасности // Кадры предприятия – 2003. – №4. – С.42-52.
2. Євдокимов Ф.І., Федорова Н.В. Оцінка економічної безпеки підприємства та її планування // Вісник технологічного університету Поділля. – 2000. – № 4. – Ч.2. – С.108-110.
3. Основи економічної безпеки. (Держава, регіон, підприємство, особа) / Под ред. Е.А. Олейникова. - М.: ЗАТ «Бізнес-школа» Интел-Синтез», 1997. - 288с.
4. Мунтян В.І. Економічна безпека України: Монографія. – К.: “Квіц”, 1999. – 464 с.
5. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. – К.: Лібра, 2003. – 280с.
6. Экономическая безопасность (производство, финансы, банки)/Под ред. В. Сенчагова. – М.: Финстатинформ, 1998. –617с.
7. Подлужна Н., Єгорова О. Загрози кадровій безпеці та методи запобігання їм у виробничо-комерційній діяльності підприємств // Схід. – 2010. – №5. – С.56-60.
8. Подлужна Н.О. Забезпечення кадрової безпеки організації // Економіка промисловості. – 2010. – №4(52). – С.196-201.
9. Статистичний щорічник Донецької області за 2008 р. За ред. Зеленого О.А. – Донецьк, 2009. – 495 с.
10. Статистичний щорічник України за 2008 р. За ред. Осауленка О.Г. – К: Державне підприємство «Інформаційно-аналітичне агентство», 2009. – 495 с.
11. Головне управління статистики м. Києва [Електронний ресурс] www.gorstat.kiev.ua

УДК 336.011:[658.15+658.114.45]

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Пойда-Носик Н.Н., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Ужгородського національного університету

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку світового господарства характеризується зростанням ролі акціонерних товариств в економіці багатьох високо розвинутих країн як найбільш ефективної організаційної форми, яка дозволяє суттєво розширити фінансові можливості бізнесу.

Незважаючи на те, що акціонерні товариства не є переважаючою формою організації юридичних осіб ні в західних країнах, ні в США, ні в Росії, ні в Україні, уступаючи це місце індивідуальним приватним підприємцям та товариствам з обмеженою відповідальністю, тим не менше, як підкреслює Галієв І.І. [1, с.13], ці підприємства займають лідируюче положення серед інших організаційно-правових форм за обсягом мобілізованих та інвестованих фінансових ресурсів, а розмір сукупного обсягу продаж перевищує 80 %.

В Україні розвиток акціонерної форми господарювання відбувається в умовах зміни законодавчої бази та нормативно-правового регулювання діяльності акціонерних товариств, нестабільності зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування, високого рівня фінансових ризиків. Саме акціонерні товариства

сьогодні найбільше потерпають від корпоративних конфліктів та різного роду загроз їх фінансовій стабільності. Тому особливої актуальності набувають питання захисту фінансових інтересів акціонерів та самих товариств від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. Проте, однією з основних перешкод на шляху формування ефективної системи фінансової безпеки акціонерних товариств є багатоманітність підходів до розуміння сутності і змісту самого поняття «фінансова безпека». Це, у свою чергу, негативно відображається на ефективності її забезпечення. У зв'язку з цим необхідно приділити окрему увагу теоретико-методологічним аспектам визначення цієї категорії та конкретизувати зміст поняття «фінансова безпека акціонерних товариств».

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішеної проблеми.

Поняття «фінансова безпека» введене у науковий обіг порівняно недавно. Воно комплексно і достатньо детально розглядається сучасними дослідниками на макрорівні в системі більш загальних категорій – «національній безпеці» або «економічній безпеці країни», та мезорівні – «економічна безпека регіону». Останнім часом активізувалися також дослідження проблем забезпечення фінансової безпеки підприємств.

У теоретико-прикладному аспекті значний внесок у дослідження проблематики фінансової безпеки на рівні держави зробили праці таких науковців, як О.І.Барановський [2], М.М.Єрмошенко [3], А.І.Сухоруков, О.Д.Ладюк [4-5], Б. Губський [6], Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, С.М. Макуха [7], Я.А.Жаліло [8], Г.А.Пастернак-Таранушенко [9] та інших. Серед останніх досліджень проблем забезпечення фінансової безпеки на мікрорівні – на рівні підприємства – можна назвати праці таких вітчизняних науковців, як І.А.Бланк [10] К.С. Горячова [11], Т.Ю.Загорельська [12], О.Л.Пластун [13], В.В.Орлова [14], Ю.Г.Кім [15], О.В.Приказюк [16], М.Ю.Погосова [17], В.В.Каркавчук [18]. Окремо дослідженням безпеки акціонерних товариств (корпоративної та економічної) присвячені праці В.І.Франчука [19-21] та І.П.Шульги [22-24].

Високо оцінюючи їх вклад у вирішення теоретичних і практичних аспектів щодо забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, мусимо вказати на необхідність подальшого розвитку теоретичної бази з даної тематики, зокрема в частині діяльності акціонерних товариств. У вітчизняній економічній літературі відсутні комплексні теоретико-методологічні дослідження фінансової безпеки акціонерних товариств як суб'єктів підприємництва. Це пов'язано з тим, що проблеми забезпечення безпеки приватного бізнесу, в тому числі акціонерних товариств, стали актуальні тільки з розвитком в Україні приватного підприємництва у 1990-х роках. Спочатку більшість підприємців розуміли економічну безпеку фірми як фізичну безпеку керівників та їх сімей і вирішували дану проблему по принципу: чим більше охоронців-силовиків, тим вища безпека.

Пізніше безпека фірми стала розглядатися через призму створення умов збереження комерційної таємниці та інших секретів підприємницьких структур. У публікаціях 90-х років минулого століття [25-27] це було не випадково, тому що на перших етапах ринкових перетворень в економіці України питання збереження комерційної таємниці набуло особливої ваги. Деякі підприємства, особливо середні і великі, намагалися захистити свої комерційні таємниці, інтелектуальну власність і свою інформацію як цінний товар. Власне тому забезпечення економічної безпеки підприємства розглядалося передусім як захист інформації. Однак вирішення цієї проблеми тільки шляхом захисту комерційної таємниці насправді є спрощеним варіантом, оскільки не враховує всього спектра негативного впливу зовнішнього середовища на діяльність підприємств.

Сучасні умови розвитку корпоративного управління та ризик-орієнтованого регулювання і контролю зумовлюють посилення уваги до проблем забезпечення фінансової безпеки на рівні діяльності суб'єктів підприємництва, а саме підприємств і корпорацій. Враховуючи, що акціонерні товариства є найбільш розповсюдженим видом корпорацій, то ці проблеми потребують більш глибокого вивчення, особливо, якщо взяти до уваги, що цей рівень безпеки методологічно найменше вивчений.

Мета наукової статті. У зв'язку з відсутністю наукових розробок в даному напрямку, метою статті є дослідження сутності і змісту фінансової безпеки акціонерних товариств.

Результати дослідження. Теоретичні підвалини вивчення поняття безпеки, як елемента економічних систем, в Україні закладені на початку 90-х років ХХ століття, що певною мірою пов'язано із здобуттям Україною незалежності, формуванням державності, усвідомленням національних економічних інтересів. Теоретичні дослідження поняття безпеки характеризувалися на той час залученням і адаптацією розробок переважно західних спеціалістів. Тоді і був вироблений теоретико-методологічний підхід, який, з одного боку, визначив парадигму майбутніх наукових досліджень, а з іншого – був реалізований у законодавстві. Відповідно до нього економічна і фінансова безпека трактується як стан захищеності відповідної системи чи інтересів того чи іншого суб'єкта (особи, суспільства, держави), який характеризується відсутністю загроз або стійкістю до їх впливу, здатністю до розвитку та самовідтворення.

Оскільки фінансові відносини є частиною економічних, цілком об'єктивним слід вважати, що фінансова безпека акціонерних товариств є базовою складовою їх економічної безпеки. Для розуміння суті фінансової безпеки та її місця в системі економічної безпеки необхідно спочатку визначити, що розуміється під поняттям «економічна безпека».

Стосовно підприємства деякі учені-економісти розуміють під поняттям «економічна безпека» інтегральну оцінку ресурсного потенціалу і ступеня захищеності підприємства від негативної дії зовнішнього середовища [28, с.49]. У ній знаходять віддзеркалення як елементи діагностики поточного стану, так і прогноз майбутніх ризиків і загроз.

Інші науковці [29-31] розглядають економічну безпеку підприємства як такий стан корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки, прав) і підприємницьких можливостей, при

якому гарантується найбільш ефективно їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного і соціального розвитку, здатність швидко усунути і запобігти різноваріантні внутрішні й зовнішні негативні впливи (наслідки). Схоже визначення економічної безпеки дається автором Груніним О.А.: «Економічна безпека підприємства - це такий стан господарюючого суб'єкта, у якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або непередбачених обставин і в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику» [32, с.37-38].

Визначення, які базуються на забезпеченні ефективного використання корпоративних ресурсів, стали основою для вироблення так званого ресурсного підходу до трактування сутності безпеки підприємництва та запровадження у науковий обіг поняття «корпоративна безпека». Проте, єдності думок щодо сутності нововведеного терміну серед науковців немає. Одні (О.Я.Кравчук [33,с.23], О.В.Скорук [34, с.297]) розглядають корпоративну безпеку як стан захищеності життєво важливих інтересів (чи господарських відносин) підприємства від різноманітних внутрішніх та зовнішніх загроз (чи негативних впливів), який гарантує найбільш ефективно використання корпоративних ресурсів підприємства для забезпечення стабільного функціонування та динамічного розвитку з метою досягнення стратегічних цілей бізнесу. Фактично, таке трактування майже повторює зміст визначень поняття економічної безпеки підприємства, наведених вище.

Інші автори [35-36] сутність корпоративної безпеки обмежують наявністю корпоративних відносин в акціонерному товаристві (тобто відносин, які виникають між особами та групами осіб, інтереси яких пов'язані з діяльністю корпорації та які зацікавлені у її результатах) та необхідністю урегулювання корпоративних конфліктів. Так, І.А. Дмитрієв, А.О. Близнюк [35] пояснюють необхідність дослідження зазначеної категорії наявністю та поширенням таких негативних процесів, як недружні злиття та поглинання, процеси рейдерських захоплень підприємств, процеси перерозподілу пакетів акцій між засновниками, які можуть мати негативні наслідки для підприємства, а тому повинні бути контрольованими з боку його власників та менеджменту.

Більш глибоко підійшов до вивчення зазначеного терміну В.І.Франчук [19], який розкриває сутність і зміст корпоративної безпеки через системне дослідження корпорації як форми організації підприємництва. Корпоративна безпека розглядається ним як стан системи в межах граничних значень і здатність протидіяти загрозам та забезпечувати реалізацію власних інтересів [19, с.165]. При цьому автор наголошує, що корпоративна безпека є ширшим поняттям від категорії «економічна безпека» за рахунок збільшення видів об'єктів безпеки, до яких він відносить корпоративні відносини (економічні відносини та правовідносини) й корпоративні інтереси (власників, менеджерів і найманих працівників).

На підставі теоретичних узагальнень існуючих тлумачень поняття «економічна безпека підприємства» (ЕБП) нами був проведений компонентний аналіз цих визначень, який дозволив виділити шість підходів, з позицій яких розглядається сутність терміну:

- 1) ЕБП як стан (системи, відносин і ресурсів, розвитку і діяльності підприємства);
- 2) ЕБП як сукупність властивостей, умов, характеристик;
- 3) ЕБП як захищеність;
- 4) ЕБП як комплекс заходів, методів;
- 5) ЕБП як процес;
- 6) ЕБП як спроможність реалізації стратегії підприємства.

Таким чином, узагальнюючи проведений аналіз сутності досліджуваного поняття, доцільно відзначити, що економічна безпека має розглядатися не тільки як стан, що характеризується певними умовами функціонування, або як система заходів протидії загрозам, а й як спроможність цієї системи забезпечити такий стан або дії, що дозволять реалізовувати власні інтереси суб'єкту кожного економічного рівня окремо та національні інтереси держави у цілому.

В економічній літературі окремо питанням фінансової безпеки суб'єктів підприємництва не приділялося достатньо уваги, оскільки вважалося, що багато цих питань знаходять своє відображення при розробці фінансової політики підприємства та управлінні фінансами підприємства. Однак, як справедливо відмічає Пластун О.Л. [37], фінансові відносини та методи управління фінансовими потоками підприємства набувають все більшого значення. Якщо раніше їх фактично не виділяли окремо, а розглядали як складову економічної діяльності підприємства, то на сьогодні навіть з'являються окремі наукові дисципліни суто фінансового характеру. Тому, підкреслюючи наявність логічного взаємозв'язку між економічною та фінансовою складовою діяльності господарських суб'єктів, автор акцентує увагу на розгляді саме фінансової безпеки як самостійної та необхідної складової їх діяльності. Ця взаємозалежність полягає зокрема в тому, що частина категорій є, з одного боку, економічними за своєю суттю, а з іншого - фінансовими. Одним з прикладів він наводить категорію прибутку, який є прямим результатом економічної діяльності підприємства і спрямовується на задоволення його поточних та перспективних економічних потреб (інвестиції, соціальні та інші потреби). В той же час прибуток є фінансовим результатом, власним фінансовим ресурсом підприємства.

Аналіз існуючих визначень поняття «фінансова безпека підприємств» (ФБП) показав, що в них знаходять своє відображення підходи, закладені у визначенні поняття «економічна безпека підприємства». Так, зокрема, узагальнення існуючих визначень дало можливість виділити сім ознак, через які висвітлюється сутність досліджуваної категорії:

- 1)ФБП як рівень фінансового стану [10,11,38,39],

- 2) ФБП як захищеність фінансових інтересів [2,10];
- 3) ФБП як стан ефективності використання ресурсів [12, 40];
- 4) ФБП як здатність підприємства самостійно реалізовувати фінансову стратегію [41-43];
- 5) ФБП як стан фінансових ресурсів [15];
- 6) ФБП як складова безпеки вищого рівня [13, 44];
- 7) ФБП як комплексна характеристика підприємства [17].

Активізація досліджень з проблем фінансової безпеки підприємств зумовила виокремлення множини підходів. Зокрема, П.А.Колпаков [45] виокремлює в якості базових нормативно-правовий, системний, функціональний та синергетичний підходи. Інші науковці виділяють: О.Нагірна [46] - інформаційний підхід, Ю.Б.Кракос, Р.О.Разгон [44] – ресурсний та програмно-цільовий підходи, О.Колісник [47] - стаціонарний, динамічний та інституційний підходи. Узагальнення та типологію існуючих підходів роблять Т.Ю.Загорельська [48], І.В.Журавльова [49], М.В.Кирилів [50], Ю.В.Квятківський [51]. Але в основі дослідження фінансової безпеки суб'єктів підприємництва можна виділити теоретичні концепції, які впливають із сутності поняття «безпека» та «економічна безпека підприємства». Зокрема, всі сутнісні ознаки, виділені нами вище, можна укрупнити, і в такому разі отримаємо:

- 1) ФБП як стан (фінансових ресурсів, ефективності використання ресурсів);
- 2) ФБП як сукупність властивостей, умов, характеристик (як рівень фінансового стану, комплексна характеристика підприємства);
- 3) ФБП як захищеність (фінансових інтересів);
- 4) ФБП як спроможність реалізувати стратегію (у нашому випадку - фінансову стратегію).

Якщо порівняти ці ознаки сутності терміну із виділеними підходами у дослідженні сутності ЕБП, то вони відповідають 1-му, 2-му, 3-му і 6-му підходам. Це означає, що ФБП як комплекс заходів та як процес не знайшли відображення у визначеннях науковців. У більшості визначеннях фінансова безпека підприємства розглядається як стан захищеності фінансових інтересів, при цьому кінцевою метою є забезпечення стійкості до загроз та протистояння ризикам.

Фінансова безпека, як справедливо відмічає О.І.Барановський, не є статичною категорією [2, с.35]. Вона може коливатися між фінансовим процвітанням і тяжкою фінансовою кризою, тобто може мати різні рівні залежно від стану фінансової рівноваги підприємства та граничних значень вибраних показників. Тому забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання є, в першу чергу, багаторівневим процесом, який повинен здійснюватися на різних рівнях управління підприємством.

Фінансова безпека суб'єктів підприємництва як економічна категорія часто розглядається паралельно з такими категоріями, як фінансова стійкість, рівновага, гнучкість [42, 45, 52]; стабільність [53]; фінансовий потенціал [10]; сталий (стабільний) розвиток [45, 54].

Так, з точки зору синергетичного підходу, як підкреслює П.А.Колпаков [45], безпеку господарюючого суб'єкта можна визначити як динамічно стійкий стан по відношенню до несприятливих впливів і діяльності по захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, по забезпеченню таких внутрішніх і зовнішніх умов його існування, які гарантують можливість стабільного розвитку. Тобто стійкість підприємств як економічна категорія, на думку автора, тісно пов'язана з поняттям фінансової безпеки.

Цю думку підтверджує Костирко Л.А., який вважає, що економічні категорії «фінансова стійкість» і «фінансова рівновага» взаємозалежні [52, с.54]. До елементів, що характеризують стан фінансової рівноваги, автор відносить ліквідність, фінансову стійкість, ефективність використання власного капіталу і ризик. При цьому залежно від ситуацій фінансової рівноваги та умов їх реалізації науковцем виділено типи стану фінансової безпеки підприємства (ідеальний, стан статистичної рівноваги, стан назрівання фінансової кризи, фінансова криза першого, другого і третього ступеня) та сформовано зони фінансової безпеки (оптимальна, можлива, допустима, передкризова, неприпустима (кризова)). Результати дослідження, викладені у праці [52], підтверджують наявність взаємозв'язку і взаємовпливу таких категорій, як фінансова стійкість, фінансова рівновага та фінансова безпека.

Однак, на думку Погосової М.Ю. [17], сутність поняття «фінансова безпека» є більш широким, ніж поняття «фінансова стійкість», оскільки остання не передбачає визначення причин виникнення загроз реалізації фінансових інтересів, розроблення заходів щодо нейтралізації або попередження впливу загроз, а тільки відбиває через відповідність певним нормативам стійкість фінансової системи (стабільність та несхильність до ризику втрат) суб'єкта господарювання. Ця теза відображена і в дослідженнях Папехіна Р.С., який вважає, що фінансова стійкість – необхідна, але не достатня умова фінансової безпеки підприємства. Підприємство може мати абсолютну фінансову стійкість, але мати низьку фінансову безпеку. І якщо твердження, що підприємство, яке має фінансову безпеку, має і фінансову стійкість, є правильним, то зворотне твердження не буде справедливим [55, с.41]. Це пов'язано з тим, що фінансова безпека залежить від більш широкого кола факторів, ніж стійкість підприємства.

Межевов А.Д. [53] взагалі розглядає безпеку, стійкість і рівновагу як окремі функції управління організацією та складові більш широкої категорії «стабільність». При цьому зазначає, що «категорія «стабільність» є більш широкою і включає в себе безпеку, стійкість і рівновагу системи, тому їх слід розглядати як способи досягнення стабільності» [53, с.13].

На нашу думку, при обґрунтуванні змісту категорії «фінансова безпека суб'єкта підприємництва» необхідно використати поняття «фінансовий потенціал». Це пов'язано з тим, що в основі фінансової безпеки та

фінансового потенціалу лежить поняття «фінансові ресурси». Так, зокрема, ряд науковців (Барановський О.І., Кім Ю.Г., Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л., Крутов В.В. та ін.) розглядають фінансову безпеку як стан фінансових ресурсів або стан забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами. На нашу думку, недоцільно обмежувати тлумачення фінансової безпеки тільки наявними фінансовими ресурсами, необхідно враховувати також і фінансові можливості для розвитку. Це вже передбачає розгляд поняття «потенціал».

В більшості джерел потенціал трактується як сукупність наявних можливостей, ресурсів, запасів, засобів, що можуть бути використані для досягнення певної мети. Виходячи з такого тлумачення, фінансовий потенціал – це сукупність фінансових ресурсів та можливостей, які можуть бути використані для забезпечення розвитку суб'єкта підприємництва.

Самі собою ресурси як основа потенціалу не можуть реалізувати певну мету. Для цього необхідні ефективні механізми формування, оптимального розподілу та раціонального використання таких ресурсів. Усе це означає наявність управлінської складової. А реалізація кінцевої мети залежить від дієвості її функціонування. У зв'язку з цим, можна погодитися з визначенням Свірського В., що «фінансовий потенціал – це сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, що можуть бути мобілізовані та реалізовані фінансовою системою за певних умов для забезпечення сталих темпів економічного зростання у визначений період часу» [56, с.49]. При цьому формування фінансового потенціалу не є самоціллю, а спрямоване на забезпечення у майбутньому економічного зростання чи досягнення конкретних фінансових цілей (максимізація вартості капіталу, інвестиційна привабливість, висока кредитоспроможність підприємства тощо).

Дослідження праць вітчизняних та зарубіжних науковців дало можливість зробити висновок про наявність тісного взаємозв'язку категорій фінансової безпеки, фінансової стійкості, рівноваги та фінансового потенціалу, який представлений на рис.1.

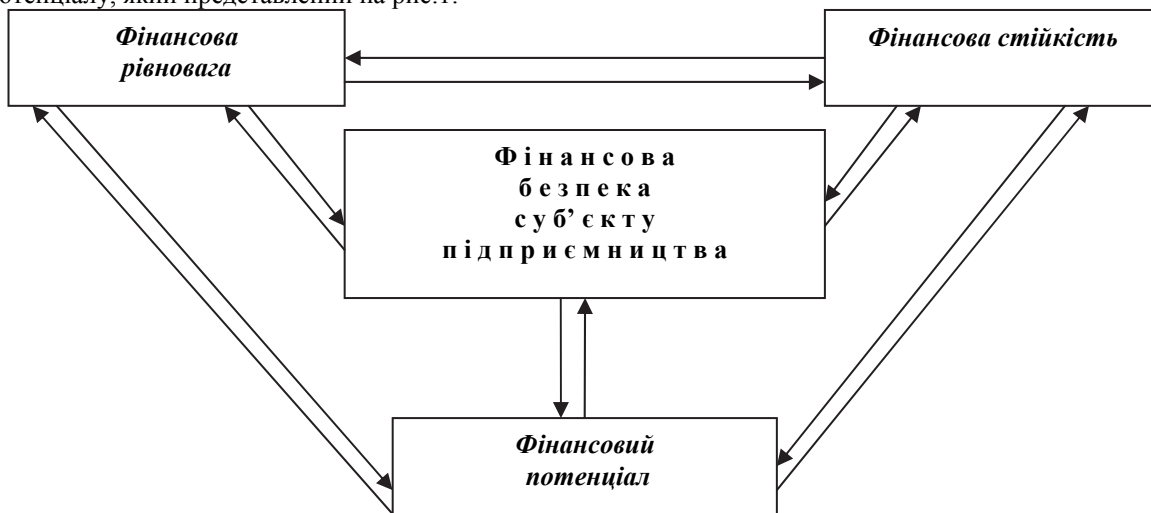

Рис.1. Взаємозв'язок категорій фінансової безпеки, фінансової стійкості, фінансової рівноваги та фінансового потенціалу суб'єкта підприємництва (складено автором).

Отже, виходячи із сформульованого вище визначення терміну «безпека» та наведених аргументів можемо дати наступне визначення категорії «фінансова безпека суб'єкта підприємництва» - це комплексна характеристика системи, яка відображає рівень захищеності фінансових інтересів суб'єкта підприємництва у динамічному середовищі від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз та здатність його зберігати фінансову стійкість і рівновагу за рахунок ефективного використання фінансового потенціалу з метою забезпечення стабільного зростання у майбутньому.

Звужуючи поняття фінансової безпеки суб'єкта підприємництва до поняття «фінансова безпека акціонерного товариства», можна охарактеризувати його таким чином: це складова економічної безпеки корпоративної системи, яка відображає рівень захищеності фінансових інтересів відповідних учасників корпоративних відносин в акціонерному товаристві від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз та здатність його зберігати фінансову стійкість, рівновагу і стабільне зростання у стратегічній перспективі.

Забезпечення фінансової безпеки акціонерного товариства у свою чергу представляє собою складний багаторівневий процес, який включає комплекс заходів по забезпеченню захищеності збалансованих фінансових інтересів акціонерного товариства від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз. Об'єктивною основою забезпечення фінансової безпеки виступають процеси, що відбуваються в економічному базисі. Сукупність таких процесів є результатом дії механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Висновки та пропозиції. Отже, проведені дослідження показали, що сутність фінансової безпеки акціонерних товариств необхідно розглядати, з одного боку, як категорію, яка має право на самостійне існування, а з другого боку, як інтегральне поєднання сутнісних характеристик понять «безпека», «економічна безпека підприємства», «фінансова безпека підприємства» та «корпоративна безпека». Забезпечення фінансової

безпеки акціонерних товариств як суб'єктів підприємництва є складним процесом, який доцільно здійснювати на основі системного підходу. Побудова ефективної системи фінансової безпеки дозволить не лише підвищити захищеність підприємства від внутрішніх і зовнішніх ризиків, а і підвищить ефективність його діяльності в цілому.

Перспектива подальших досліджень у цьому напрямку пов'язана з необхідністю виявлення внутрішніх і зовнішніх загроз, а також індикаторів і критеріїв фінансової безпеки акціонерних товариств та формуванні загалом системи забезпечення фінансової безпеки. Потребує також більш чіткої конкретизації перелік структурних компонентів механізму забезпечення фінансової безпеки акціонерного товариства.

РЕЗЮМЕ

На основі представлених результатів компонентного аналізу існуючих визначень понять «економічна безпека підприємства», «фінансова безпека підприємства» виділено сутнісні ознаки цих дефініцій. Досліджено взаємозв'язок категорій фінансової безпеки, фінансової стійкості, фінансової рівноваги та фінансового потенціалу суб'єкту підприємництва та на цій основі уточнено зміст категорії «фінансова безпека суб'єктів підприємництва». Обґрунтовано необхідність введення в науковий обіг поняття «фінансова безпека акціонерного товариства» й дано авторське визначення цієї категорії.

Ключові слова: акціонерне товариство, економічна безпека, фінансова безпека, фінансова рівновага, фінансова стійкість, фінансовий потенціал.

РЕЗЮМЕ

На основе представленных результатов компонентного анализа существующих определений понятий «экономическая безопасность предприятия», «финансовая безопасность предприятия» выделены существенные признаки этих дефиниций. Исследована взаимосвязь категорий финансовой безопасности, финансовой устойчивости, финансового равновесия и финансового потенциала субъекта предпринимательства и на этой основе уточнено содержание категории «финансовая безопасность субъектов предпринимательства». Обоснована необходимость введения в научный оборот понятия «финансовая безопасность акционерного общества» и дано авторское определение этой категории.

Ключевые слова: акционерное общество, экономическая безопасность, финансовая безопасность, финансовое равновесие, финансовая устойчивость, финансовый потенциал.

SUMMARY

In the article on the basis of the results of component analysis of existing definitions the essential features of "economic security", "financial security of an enterprise" are highlighted. The relationships between categories of financial security, financial stability, fiscal balance and financial potential of a business entity are investigated and on this basis the essence of the category "financial security of business entities" is defined. The author is proving the necessity of putting into scientific circulation the concept of "financial security of a joint stock company" and gives his own interpretation of that category.

Key words: a joint stock company, economic security, financial security, financial stability, fiscal balance, financial potential.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Галиев И.И. Финансовая устойчивость открытого акционерного общества в системе воздействия внутренних и внешних факторов: дис... канд. экон. наук: 08.00.10 /И.И.Галиев; Российская академия государственной службы при Президенте Российской Федерации. – М., 2009. – 177 с.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): Монографія. / О.І.Барановський – К.: КНТЕУ, 2004. – 759 с.
3. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення /М.М.Єрмошенко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2001. - 309 с.
4. Сухоруков А.І. Сучасні проблеми фінансової безпеки України: Монографія /Передмова акад., НАН України С. І. Пиріжкова. — К.: НІПМБ, 2005. — 140 с.
5. Сухоруков А.І. Фінансова безпека держави: навч. посіб./ А.І.Сухоруков, О.Д.Ладюк – К.: Центр учбової літератури. - 2007. – 192 с.
6. Губський Б.В. Економічна безпека держави: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення /Б.В.Губський. – К.: ДП «Укрархбудинформ», 2001. – 121 с.
7. Шевченко Л.С. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: монографія / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, С.М. Макуха. – Х. : Право, 2009. – 310 с.
8. Жаліло Я.А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика: Монографія / Я.А.Жаліло - К.: НІСД, 2003.- 368 с.
9. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Методологія забезпечення: монографія / Г. А. Пастернак-Таранушенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 320 с.
10. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
11. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис... канд. экон. наук: 08.06.01 / К.С. Горячева; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. — К., 2006. — 16 с.

12. Загорельская Т.Ю. Финансовая безопасность предприятия как объект управления /Т.Ю.Загорельская // Наук. праці ДНТУ. Вип. 103-4. – Донецьк, ДонНТУ, 2006. – С. 215-218.
13. Пластун О.Л. Розвиток системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / О.Л. Пластун; Держ. вищ. навч. закл. "Укр. акад. банк. справи Нац. банку України". — Суми, 2007. — 20 с.
14. Орлова В.В. Моделювання механізмів управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.11 / Віра Василівна Орлова; Хмельниц. нац. ун-т. — Хмельниц., 2008. — 19 с.
15. Кім Ю.Г. Управління системою фінансової безпеки підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: 21.04.02 / Ю.Г. Кім; Вищ. навч. закл. "Ун-т економіки та права "КРОК". — К., 2009. — 21 с.
16. Приказюк О.В. Прибутток у формуванні фінансової безпеки аграрного підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / О.В. Приказюк; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2009. — 20 с.
17. Погосова М.Ю. Діагностування фінансової безпеки промислового підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / М. Ю. Погосова; Ун-т банк. справи Нац. банку України. — К., 2010. — 20 с.
18. Каркавчук В.В. Математичне моделювання управління фінансовою безпекою підприємств в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.11 / Валентин Вікторович Каркавчук; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — Л., 2010. — 20 с.
19. Франчук В.І. Теоретичні засади корпоративної безпеки / Василь Іванович Франчук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №7(97). – С.161-167.
20. Франчук В.І. Загрози корпоративній безпеці як об'єкт дослідження / Василь Іванович Франчук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №9. – С.148-154.
21. Франчук В.І. Теоретична модель системи забезпечення економічної безпеки акціонерних підприємств / Василь Іванович Франчук // Науковий вісник НЛТУ України. Вип.20.8. – 2010. – С.155-162.
22. Шульга І.П. Система економічної безпеки емісійної діяльності акціонерних товариств/ І.П.Шульга //Економічний часопис – XXI. – 2010. – Вип.11-12. – С.64-68.
23. Шульга І.П. Сучасні підходи до формування системи економічної безпеки акціонерного товариства [Електронний ресурс] /І.П.Шульга // Ефективна економіка. – 2010. – №10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=366>
24. Шульга І.П. Основні загрози економічній безпеці товариства при випуску та розміщенні акцій [Електронний ресурс] /І.П.Шульга // Ефективна економіка. – 2010. – №8. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=272>
25. Раздина Е. Коммерческая информация и экономическая безопасность предприятия // Бизнес-информ. – 1997. – № 24. – с. 63–65.
26. Шаваев А.Г. Концептуальные основы обеспечения безопасности негосударственных объектов экономики. – М.: 1994. – 281 с.
27. Шаваев А.Г. Концептуальные основы обеспечения безопасности негосударственных объектов экономики. – М.: 1994. – 281 с.
28. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д.Ковалев, Т.Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. - №10. – С.48-52.
29. Економіка підприємства : підручник / [Покропивний С. Ф. та ін.]; під ред. С. Ф. Покропивного [вид. 2-е, перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
30. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е.А.Олейникова. – М.: ЗАО «Бизнес-школа», «Интерсинтез», 2003. – 288 с.
31. Цигилик І.І. Економічна безпека підприємства в системі внутрішнього економічного механізму / І.І. Цигилик // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – № 12. – С. 3-5.
32. Грунин О.А. Экономическая безопасность организации / О.А. Грунин, С.О. Грунин. –СПб.: Питер, 2002. – 160 с.
33. Кравчук О. Я. Діагностика та механізм забезпечення корпоративної безпеки підприємства : [монографія] / Олег Ярославович Кравчук, Павло Ярославович Кравчук. –Луцьк : Надстир'я, 2008. – 256 с.
34. Скорук О.В. Корпоративна безпека підприємства як умова його ефективного розвитку/ О.В.Скорук// Вісник Націон.унів-ту водного госп-ва та природокористування. Випуск 4(48).Серія «Економіка».Ч.2. – 2009. – С.296-301.
35. Дмитрієв І.А. Визначення переліку складових економічної безпеки підприємства/ І.А. Дмитрієв, А.О. Близнюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Emp/2011_23_1/33DmBl.htm
36. Молодешні О.М. Особливості оцінки корпоративної безпеки акціонерних товариств/ У зб.пр. «Управління розвитком соціально-економічних системи: глобалізація, підприємництво, сталі економічне зростання».Ч.1./Ред.кол.Беспалова С.В. та ін. – Донецьк: ДонТУ, 2009. – С.255-257.
37. Пластун О.Л. Фінансова безпека господарських суб'єктів як ефективний засіб попередження банкрутства / О.Л.Пластун // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – Вип.2(21). – С.57-59.

38. Єрмошенко А.М. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхових організацій: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Анастасія Миколаївна Єрмошенко; [Київ. нац. торгов.-екон. у-т]. — Київ, 2006. — 20 с.
39. Сорокіна О.М. Зміст дефініції «фінансова безпека»/ О.М.Сорокіна // Торгівля і ринок України – 2009. – Вип.28.Т.3. – с.270-274.
40. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В. І. Мунтіян. – К.: КВЦ, 1999.– 464 с.
41. Гукова А.В. Роль фінансової безпеки підприємства в системі його економічної безпеки: [Електронний ресурс]. / А.В.Гукова, І.Д.Анікіна – Режим доступу: http://www.education.rekom.ru/3_2006/98.html
42. Папехін Р.С. Індикатори фінансової безпеки підприємств./ Р. С. Папехін. – Волгоград: Волгоградське наукове изд-во, 2007 – 16 с.
43. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б.Кракос, Р.О.Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – №1(1). – С.86-97.
44. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І.Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.
45. Колпаков П.А. Концептуальні основи економічної безпеки фірми: Автореф... дис. канд. екон. наук: 08.00.01/ Моск.гос.унів-т ім. М.В.Ломоносова - М.: МГУ, 2007. - 24 с.
46. Нагірна О. Інформаційна та фінансова безпека компанії, або «рекрутинг чужими руками». Частина I // Практика управління. – 2007. - №8(8).– С.38-40.
47. Колісник О. Альтернативні підходи в теорії безпеки і їх застосування у фінансовій науці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/KZITgn.pdf
48. Загорельська Т.Ю. Формування підходів щодо управління фінансовою безпекою підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2009/Economics/54118.doc.htm
49. Журавльова І.В. Фінансова безпека економічних систем в умовах економіки знань / І.В.Журавльова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – №29. - С.254-256.
50. Кирилів М.В. Теоретико-методичні засади дослідження фінансової безпеки підприємництва у контексті зміцнення економічної безпеки регіону в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/pips/2009_2/723.pdf
51. Квятківський Ю.В. Генезис поглядів на сутність та роль економічної безпеки в сучасному вимірі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.btsau.kiev.ua/files/list/edition/ed_csitfsfsag.pdf
52. Костирко Л.А. Діагностика впливу потенціалу фінансової стійкості на фінансову безпеку підприємства / Л.А.Костирко // Часопис економічних реформ. – 2011. - №3. – с.49-56.
53. Межевов А.Д. Стабільність комерційних організацій (теоретичні та методологічні основи управління протидіями угрозам) // Автореф. дис... докт. екон. наук: 08.00.05 / Александр Дмитриевич Межевов; [Гос. унів-т управління]. – Москва, 2006. – 40 с.
54. Родионова Л.Н., Абдулліна Л.Р. Устойчивое развитие предприятий: термины и определения// Нефтегазовое дело, 2007 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ogbus.ru>
55. Папехін Р.С. Фактори фінансової стійкості та безпеки підприємства [Електронний ресурс]: Дис... канд. екон. наук: 08.00.10 / Роман Сергеевич Папехін - Москва: РГБ, 2007. - (Из фондов Российской Государственной Библиотеки). – Режим доступа: <http://diss.rsl.ru/diss/07/0574/070574025.pdf>
56. Свірський В. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади/В.Свірський // Світ фінансів: наук. ж-л Терноп. нац. екон. унів-ту. – 2007. – Вип.4 (13). – С.43-51.

УДК 332.12:004 (571.56)

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ЯКУТИИ В ИННОВАЦИОННОМ КОНТЕКСТЕ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Рац Г.И., доктор экономических наук, профессор кафедры международных экономических отношений Финансово-экономического Института Северо-восточного Федерального Университета им. М.К. Аммосова
Тадевосян Н.Р., аспирант кафедры Международных экономических отношений Северо-Восточного Федерального Университета им. М.К. Аммосова, г. Якутск

Современный мир меняется чрезвычайно быстро. Это обусловлено рядом глобализационных процессов, срастанием экономик регионов мира, научно-техническим прогрессом, а также смещением центров экономического развития.